

ΘΕΑΤΡΟ ΦΟΡΟΥΜ

Οδηγός, 2017

Συγγραφέας: Octavia Mihaela BORS

Πίνακας περιεχομένων

Εισαγωγή.....	3
Τι είναι το θέατρο φόρουμ;	5
Μαθησιακά πλαίσια και μαθησιακοί στόχοι	7
Πόροι: άνθρωποι, χρόνος, υλικά	8 Μεθοδολογία του
θεάτρου φόρουμ	9
ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΜΗ ΗΘΟΠΟΙΩΝ.....	9
ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΑΙΧΝΙΔΙΟΥ.....	13
ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΦΟΡΟΥΜ	15
ΒΓΑΖΟΝΤΑΣ ΑΠΟ ΤΟ ΡΟΛΟ.....	19
ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ.....	20
Συμβουλές και κόλπα.....	20
Βιβλιογραφικές αναφορές.....	21
Πόροι και κοινότητες πρακτικής:.....	21

Εισαγωγή

Ο Μ. είναι μαθητής της 10ης τάξης. Ο Μ. μένει κοντά στο σχολείο, χρειάζεται μόνο 15 λεπτά για να γυρίσει σπίτι από το σχολείο. Κάθε μέρα, ο Μ. σταματά για 10 λεπτά στο πάρκο, για να συναντήσει τον παιδικό του φίλο, Σ. και να προλάβει. Πίσω στο σπίτι, ο Μ. συναντά τα αδέρφια του, παίρνουν μαζί μεσημεριανό και παίζουν για τουλάχιστον 1 ώρα. Ο αδερφός και η αδερφή του είναι 6 χρόνια μικρότεροι, μερικές φορές ο Μ. αισθάνεται παιδικά παίζοντας κρυφτό, αλλά τους αγαπά πάρα πολύ για να λέει «Όχι!». Τα βράδια, αν έρχονται και οι δύο γονείς του εγκαίρως, δειπνούν μαζί και συζητούν για το σχολείο. Μέχρι εκείνη τη στιγμή, ο Μ. έχει τελειώσει το μεγαλύτερο μέρος της εργασίας του. Τις τελευταίες εβδομάδες, χρειαζόταν λίγο περισσότερο χρόνο για να ολοκληρώσει την εργασία του, οι γονείς του δεν το πρόσεχαν και ο Μ. δεν είπε τίποτα γι' αυτό. Μόνο ο Σ., ο παιδικός του φίλος ξέρει ότι ο Μ. κάνει τα μαθηματικά, και για εκείνον και ο ένας για τον Τζέι είναι συμμαθητής του Μ., του αρέσει το σχολείο και έχει καλή σχέση με τους δασκάλους του. Δεν θα έλεγε κανείς ότι ο J. είναι νταής, αλλά ο J. ανακάλυψε ότι στον Μ. αρέσει ένα κορίτσι και τον απειλεί να αποκαλύψει το μυστικό του εάν ο Μ. δεν κάνει την εργασία του στα μαθηματικά. Μια μέρα, ο Μ. δεν πρόλαβε να κάνει την εργασία του J., αλλά ο J. απείλησε να τον χτυπήσει και πήρε τη δουλειά του Μ.. Εκείνη την ημέρα, ο δάσκαλος είπε στον Μ. ότι την επόμενη φορά που δεν θα έχει την εργασία του, θα πάρει ένα Δ. Τι είναι επόμενο για τον Μ.;

Αυτή είναι μια ιστορία καταπίεσης, μπορεί να είναι συνηθισμένη, μπορεί να κρύβεται από τα μάτια των γονέων ή των δασκάλων, αλλά δεν είναι λιγότερο καταχρηστική: ο J. χρησιμοποιεί τη δύναμή του για να ελέγξει τη συμπεριφορά του Μ. και να κερδίσει οφέλη από αυτήν, Η σχολική επίδοση του Μ. μπορεί να μειωθεί και η συναισθηματική του κατάσταση απειλείται.

Στην πραγματική ζωή, η κατάχρηση εξουσίας μπορεί να είναι περισσότερο ή λιγότερο ορατή, οι δράστες μπορεί να χρησιμοποιούν τη δύναμή τους για διαφορετικούς λόγους, μπορεί να διαρκέσει μέρες ή χρόνια, οι φίλοι ή η οικογένεια μπορεί να το γνωρίζουν ή να μην το γνωρίζουν. Κατά την κατανόηση των Boal και Freire, η καταπίεση δεν πρέπει να θεωρείται ως κάτι αφηρημένο. Η καταπίεση συμβαίνει σε ατομικό επίπεδο, μπορεί να εντοπιστεί στην καθημερινότητά μας, αλλά έχει κοινωνικές ρίζες, τις περισσότερες φορές, οι καταπιεσμένοι είναι μέρος ομάδων που περιθωριοποιούνται κοινωνικά ή υφίστανται εκμετάλλευση για λόγους οικονομικούς, σεξουαλικούς, φύλου, θρησκευτικούς, εθνοτικούς κ.λπ. .

Το Forum Theatre έχει σκοπό να καταπολεμήσει την καταπίεση. Σε ατομικό επίπεδο, το Forum Theatre δίνει τη δυνατότητα στους ανθρώπους να μιλήσουν, να υιοθετήσουν μια στάση, στο τέλος, να ξεπεράσουν την καταπίεση. Σε κοινωνικό επίπεδο, το Forum Theatre και η κριτική παιδαγωγική έχουν σκοπό να εξισορροπήσουν την εξουσία μεταξύ των ισχυρών (οι αποικιοκράτες, οι λευκοί, οι άνδρες, οι μεγαλοιδιοκτήτες, 1% κ.λπ.) και οι ανίσχυροι (οι αποικιοποιημένοι, οι έγχρωμοι, οι γυναίκες, οι εργάτες, οι φτωχοί άνθρωποι κλπ.).

Αυτός ο οδηγός στοχεύει να εισαγάγει τους επαγγελματίες που εργάζονται στην επίσημη και μη τυπική εκπαίδευση στη μεθοδολογία του Forum Theatre. Αυτός ο οδηγός δεν μπορεί να αντικαταστήσει μια σωστή εκπαίδευση για το θέμα (έμπειροι εκπαιδευτές, 3-5 ημέρες, πρακτική, καθοδήγηση/καθοδήγηση/συμμετοχή σε μια κοινότητα πρακτικής) και συνιστούμε στους επαγγελματίες να αναλάβουν μία προτού χρησιμοποιήσουν τη μεθοδολογία.

Αυτός ο οδηγός στοχεύει να βοηθήσει τον αναγνώστη να απαντήσει στις ακόλουθες ερωτήσεις:

- Τι είναι το Θέατρο Φόρουμ;
- Είναι το Forum Theatre κατάλληλο για τη νεανική μου δουλειά;
- Πώς κάνει κανείς Θέατρο Φόρουμ; Τι είναι τα βασικά στοιχεία και τα βήματα;
- Τι πόρους χρειάζομαι για να κάνω το φόρουμ Θέατρο;

Ο οδηγός αναπτύχθηκε ως προϊόν του Connector 2017, ενός έργου Erasmus+. Πολλές από τις πληροφορίες συλλέχθηκαν κατά τη διάρκεια των δραστηριοτήτων που συμπεριλήφθηκαν στην εκδήλωση (παρατηρήσεις και μη δομημένες

συνεντεύξεις). Το Connector 2017 είχε ως στόχο να φέρει κοντά επαγγελματίες από την επίσημη και τη μη τυπική εκπαίδευση, που ενδιαφέρονται να δημιουργήσουν ένα διαδραστικό περιβάλλον μάθησης για τους μαθητές τους.

Κατά τη διάρκεια μιας εβδομάδας, 84 δάσκαλοι, εκπαιδευτές, εργαζόμενοι στον τομέα της νεολαίας και άλλοι παρόμοιοι επαγγελματίες από 18 ευρωπαϊκές χώρες χωρίστηκαν σε 8 περίπου ίσες ομάδες για να μάθουν και να δοκιμάσουν μια συγκεκριμένη εκπαιδευτική μέθοδο προκειμένου να την εφαρμόσουν περαιτέρω στο επαγγελματικό τους πλαίσιο.

Τα εργαστήρια του Forum Theatre διευκόλυνε η Ana Maria Grădinaru, μια έμπειρη εκπαιδευτρια στη μέθοδο, η οποία ήταν μέλος του οργανισμού ART Fusion, μιας από τις πρωτοπόρες ΜΚΟ που προωθούν αυτήν τη μέθοδο στη Ρουμανία. Ο συγγραφέας του οδηγού κρατούσε σημειώσεις κατά τη διάρκεια όλων των συνεδριών, ως μη συμμετέχων παρατηρητής, προκειμένου να συγκεντρώσει πληροφορίες από την προετοιμασία και την εφαρμογή του τεστ.

«Οποιαδήποτε κατάσταση στην οποία κάποιοι άντρες εμποδίζουν άλλους να εμπλακούν στη διαδικασία της έρευνας είναι κατάσταση βίας: ... το να αποξενώνεις τους ανθρώπους από τη δική τους λήψη αποφάσεων σημαίνει να τους μετατρέπεις σε αντικείμενα». — Paulo Freire

Τι είναι το θέατρο φόρουμ;

Το θέατρο φόρουμ είναι μια μέθοδος κοινωνικής παρέμβασης που στοχεύει να ενδυναμώσει τους ανθρώπους να απελευθερωθούν από καταστάσεις καταπίεσης και να αναλάβουν δράση. Το Forum Theatre παίζει σκηνικά πραγματικές εμπειρίες καταπίεσης με βάση την τάξη, το φύλο, τη σεξουαλικότητα, την εθνικότητα, την ηλικία κ.λπ. Ασυνήθιστα για το θέατρο, οι θεατές δεν είναι παθητικοί μάρτυρες ή δέκτες, μπορούν να σταματήσουν την παράσταση, να προτείνουν αλλαγή και να μπουν στη σκηνή για να δείξουν τις ιδέες τους.

«Η μουσική είναι η οργάνωση του ήχου στο χρόνο. πλαστικές τέχνες, οργάνωση χρωμάτων και γραμμών στο χώρο. θέατρο, η οργάνωση των ανθρώπινων δράσεων στο χρόνο και στο χώρο. Το θέατρο είναι αναπαράσταση και όχι αναπαραγωγή της κοινωνικής πραγματικότητας. Το ΦΟΡΟΥΜ-ΘΕΑΤΡΟ παρουσιάζει μια σκηνή ή ένα έργο που πρέπει απαραίτητα να δείχνει μια κατάσταση καταπίεσης που ο Πρωταγωνιστής δεν ξέρει πώς να παλέψει, και αποτυγχάνει. Οι θεατές-ηθοποιοί καλούνται να αντικαταστήσουν αυτόν τον Πρωταγωνιστή και να παίξουν – στη σκηνή και όχι από το κοινό – όλες τις πιθανές λύσεις, ιδέες, στρατηγικές. Οι άλλοι ηθοποιοί αυτοσχεδιάζουν τις αντιδράσεις των χαρακτήρων τους που αντιμετωπίζουν κάθε νέα παρέμβαση, έτσι ώστε να επιτρέπουν μια ειλικρινή ανάλυση των πραγματικών δυνατοτήτων χρήσης αυτών των προτάσεων στην πραγματική ζωή. Όλοι οι θεατές έχουν το ίδιο δικαίωμα να παρέμβουν και να παίξουν τις ιδέες τους. Το FORUM-ΘΕΑΤΡΟ είναι μια συλλογική πρόβα για την πραγματικότητα». 1 Augusto Boal, Ρίο ντε Τζανέιρο 2004

Η ιστορία του θεάτρου φόρουμ

Το θέατρο φόρουμ μαζί με το θέατρο εικόνας, το αόρατο θέατρο, το θέατρο εφημερίδων, το ουράνιο τόξο της επιθυμίας και το νομοθετικό θέατρο είναι οι κύριες θεατρικές μορφές του Θεάτρου των Καταπιεσμένων. Το Θέατρο των Καταπιεσμένων ως έννοια επινοήθηκε από τον Augusto Boal (1931-2009), έναν Βραζιλιάνο σκηνοθέτη θεάτρου, εμπνευσμένο από τον Paulo Freire (1921-1997), ιδρυτή του κινήματος της κριτικής παιδαγωγικής.

Στα 60' και 70' η Βραζιλία, η Αργεντινή, το Περού και άλλες χώρες της Λατινικής Αμερικής αντιμετώπιζαν τη φτώχεια, τη δικτατορία και τις συγκρούσεις. Ο Augusto Boal αφιέρωσε το έργο του στους καταπιεσμένους, με στόχο να αυξήσει τη συνείδησή τους. Το 1971, ο ίδιος ο Augusto Boal εξορίστηκε στην Αργεντινή από το στρατιωτικό καθεστώς της Βραζιλίας λόγω του πολιτιστικού του ακτιβισμού.

Στην εξορία, δημοσίευσε το πρώτο του βιβλίο για το Θέατρο των Καταπιεσμένων (1973, Αργεντινή) και ίδρυσε τις πρώτες εταιρείες και κέντρα του Θεάτρου των Καταπιεσμένων (Περού, Εκουαδόρ, Αργεντινή) με εργάτες, φτωχούς ή φυλακισμένους. Ίδρυσε το Κέντρο του Θεάτρου των Καταπιεσμένων στο Ρίο ντε Τζανέιρο μόνο αφού επέστρεψε στη Βραζιλία το 1983. Σήμερα, το Θέατρο των Καταπιεσμένων είναι παγκοσμίως γνωστό και πολλές διασκευές έχουν δημιουργηθεί από τους οπαδούς του Boal.

Η εκπαιδευτική φιλοσοφία

1 <http://jsirri.org/theatre-of-the-oppressed/techniques/forum-theatre/>

2 <http://jsirri.org/theatre-of-the-oppressed/>

3 <http://ptoweb.org/aboutpto/a- σύντομη-βιογραφία-αουγκούστο-μποάλ/>

Ο Boal παραδέχεται ότι το έργο του για το Θέατρο των Καταπιεσμένων επηρεάστηκε σε μεγάλο βαθμό από τον εκπαιδευτικό φιλόσοφο Paulo Freire⁴. Το έργο του Paulo Freire είναι γνωστό ως παιδαγωγική των καταπιεσμένων ή κριτική παιδαγωγική. Κατά την άποψη του Freire, η εκπαίδευση πρέπει να δίνει τη δυνατότητα στους μαθητές να εμπλακούν κριτικά και δημιουργικά με τον κόσμο (την τρέχουσα κοινωνική τάξη).

Η κριτική παιδαγωγική περιλαμβάνει μεθόδους και στρατηγικές μάθησης που στοχεύουν να απελευθερώσουν τη συνείδηση των μαθητών, να τους βοηθήσουν να ονομάσουν την πραγματικότητά τους και να συμμετάσχουν στον μετασχηματισμό της.⁵ Ο διάλογος είναι μια κεντρική έννοια και ενασχόληση του Freire, θεωρώντας ότι, μόνο μέσω διαλόγου (αντίθετα στη μονολογική) μάθηση θα μπορούσε να ενδυναμώσει να μην υποτάξει τους μαθητές.

Ποιες είναι οι διαφορές και οι ομοιότητες μεταξύ του θεάτρου και του θεάτρου φόρουμ;

Θέατρο	Θέατρο φόρουμ
<ul style="list-style-type: none"> - Το να πάτε σε μια παράσταση μπορεί να σας κοστίσει χρήματα. - Οι θεατές μπορεί να συμμετέχουν στο έργο αλλά τις περισσότερες φορές απλώς παρακολουθούν. - Το έργο ανεβάζεται από επαγγελματίες ηθοποιούς. - Το έργο έχει έναν σκηνοθέτη που συντονίζει και επιβλέπει την παραγωγή του έργου. - Το σενάριο είναι φανταστικό ή εμπνευσμένο από την πραγματικότητα. - Ένα θεατρικό έργο έχει πλούσια, μερικές φορές πληθωρικά σκηνικά. - Σε μια θεατρική παράσταση συνηθίζεται να ακούστε τα χειροκροτήματα στο τέλος του έργου. - Το έργο έχει σκοπό να οικοδομήσει καθαρή. 	<ul style="list-style-type: none"> - Το θέατρο φόρουμ είναι δωρεάν. - Οι θεατές ονομάζονται και θεωρούνται θεατές, γιατί μπαίνουν στη σκηνή και αλλάζουν το έργο. - Άτομα χωρίς επαγγελματική κατάρτιση μπορούν να παίξουν στο Forum Theatre, ονομάζονται μη ΗΘΟΠΟΙΟΙ. - Ο FT δεν έχει σκηνοθέτη, αλλά μπορεί να έχει έναν συντονιστή (εργαζόμενος για νέους, δάσκαλος, κοινωνικός βοηθός κ.λπ.) που καθοδηγεί τους μη ηθοποιούς στη δημιουργία του έργου. - Το σενάριο είναι μια πραγματική κατάσταση, που παρατηρείται ή ζει από τους μη ηθοποιούς. - Ένα παιχνίδι FT έχει λίγα ή καθόλου σεν, σύμφωνα με την πραγματική ζωή. - Οι θεατές ενθαρρύνονται να χειροκροτούν όποτε αισθάνονται. - Το έργο έχει σκοπό να οικοδομήσει καθαρή.

⁴<http://ptoweb.org/wp-content/uploads/2013/10/PTO-Zine-on-screen.pdf>

⁵Freire (1996)

Μαθησιακά πλαίσια και μαθησιακοί στόχοι

Όπως δείχνουν οι πηγές μας, το Forum Theatre θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί σε σχολεία, πανεπιστήμια, μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς, εκκλησίες, θεατρικές εταιρείες, ιδρύματα κοινωνικής εργασίας, συνδικάτα, ομάδες ακτιβισμού, φυλακές και άλλες επίσημες/ανεπίσημες ομάδες. Οι αναπαραστάσεις του Forum Theatre θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν στους δρόμους, στα θέατρα και σε οποιονδήποτε άλλο χώρο κατάλληλο για το κοινό. Δάσκαλοι, εργαζόμενοι στη νεολαία, σκηνοθέτες θεάτρων, συντονιστές της κοινότητας, ακτιβιστές ή άλλοι θα μπορούσαν να εμπλακούν στο στήσιμο του έργου, στην προετοιμασία των μη ηθοποιών και στο να είναι ο Τζόκερ.

Τα έργα του Forum Theatre θα μπορούσαν να αφορούν ή να απευθύνονται σε νέους (ηλικίας άνω των 14 ετών) και σε ενήλικες που έχουν βιώσει καταστάσεις καταπίεσης με βάση την κοινωνική, πολιτική, πολιτιστική, θρησκευτική, οικονομική, σεξουαλική, επιλογή φύλου/φύλο: θύματα εκφοβισμού, φτωχοί άνθρωποι, αγρότες, εργάτες, περιθωριοποιημένες εθνότητες ή θρησκείες, LGBTQ+, θύματα βιασμού, κρατούμενους, ορφανά και ούτω καθεξής.

Με την ευρεία έννοια, το Forum Theatre στοχεύει να απελευθερώσει τη συνείδηση όσων καταπιέζονται, να τους ενδυναμώσει να (ξανα)κερδίσουν αξιοπρέπεια, να υψώσουν τη φωνή τους, να κρατήσουν στάση, να συναντηθούν ή με λίγα λόγια να γίνουν ηθοποιοί. στη δική τους ζωή.

«Ο βασικός στόχος του Θεάτρου των Καταπιεσμένων είναι να εξανθρωπίσει την Ανθρωπότητα».
(Διακήρυξη αρχών, Το Διεθνές Θέατρο της Καταπιεσμένης Οργάνωσης⁶)

Ως συντονιστής νέων, θα πρέπει να γνωρίζεις κανείς ότι η μέθοδος Forum Theatre είναι χρήσιμη για την ανάπτυξη κοινωνικο-συναισθηματικών δεξιοτήτων κυρίως μεταξύ των θεατών-ηθοποιών, αλλά μπορεί να συμβεί οι ίδιοι οι μη ηθοποιοί να αναπτύξουν νέες δεξιότητες και συμπεριφορές.

Μεταξύ των θεατών, η μέθοδος Forum Theatre είναι χρήσιμη για την ανάπτυξη ακριβούς αυτοαντίληψης, αυτοπεποίθησης, ενσυναίσθησης και σεβασμού προς τους άλλους (στο CASEL, 2017 κατανόηση).

Η δημιουργία μιας παράστασης Forum Theatre μπορεί επίσης να βοηθήσει τους μη ηθοποιούς να αναπτύξουν την ικανότητά τους να αναγνωρίζουν τα συναισθήματα, την αυτοπεποίθησή τους, την αυτοπειθαρχία, τη λήψη προοπτικής, την ενσυναίσθηση, τον σεβασμό για τους άλλους, την ομαδική εργασία και την επικοινωνία (στο CASEL, 2017 κατανόηση).

Τα μαθησιακά αποτελέσματα διαφέρουν ανάλογα με το μέγεθος του κοινού, την εμπειρία των θεατών, το θέμα του έργου, την εμπειρία των μη ηθοποιών και ούτω καθεξής.

⁶<http://jsirri.org/wp-content/uploads/Declaration-English.pdf>

Πόροι: άνθρωποι, χρόνος, υλικά

Κάθε παράσταση Forum Theatre χρειάζεται διαφορετικούς πόρους, εξαρτάται από το πλαίσιο, την εμπειρία των μη ηθοποιών, το θέμα, το κοινό και ούτω καθεξής. Επειδή τα έργα του Forum Theatre δείχνουν πραγματικές καταστάσεις, δεν θα πρέπει να απαιτούν πολύπλοκα (ή ακριβά) σκηνικά. Αντίθετα, οι άνθρωποι και ο χρόνος είναι ζωτικής σημασίας πόροι για τις παραστάσεις του Forum Theatre.

Πρώτον, για να χρησιμοποιήσετε το Forum Theatre, χρειάζεται ένας εκπαιδευμένος συντονιστής και Τζόκερ. μπορεί να συμβεί το ίδιο άτομο να παίξει και τους δύο ρόλους. Ο συντονιστής είναι υπεύθυνος για την προετοιμασία των μη ηθοποιών, την επιλογή του θέματος και τη συν-δημιουργία του έργου. Ο Τζόκερ διευκολύνει τη συζήτηση και τα μέρη του φόρουμ του Forum Theatre. Τόσο ο συντονιστής όσο και ο Τζόκερ χρειάζονται κοινωνικο-συναίσθηματικές δεξιότητες (π.χ. επικοινωνία, ενσυναίσθηση), συγκεκριμένες δεξιότητες στο Forum Theatre, αλλά και πολύ καλή κατανόηση της φιλοσοφίας της καταπίεσης και του εν λόγω θέματος. Εν ολίγοις, εάν σκοπεύετε να γίνετε συντονιστής του Forum Theatre, βεβαιωθείτε ότι:

- Έχετε εκπαιδευτεί στο Θέατρο Φόρουμ. • Έχετε εκπαιδευτεί να παίζετε Τζόκερ (αν δεν υπάρχει διαθέσιμο Τζόκερ). • Αναγνωρίζετε τη δική σας κατανόηση της εξουσίας και της προκατάληψης. • Πιστεύετε ακράδαντα στην κοινωνική δικαιοσύνη, την ισότητα, το διάλογο, τη συναίνεση. • Είστε περιεκτικοί και σέβεστε τις διαφορές. • Μπορείτε να διευκολύνετε τις ομαδικές αποφάσεις και να μεσολαβήσετε στις συγκρούσεις. • Μπορείτε να είστε φιλικοί, αλλά και σταθεροί με μικρές ή μεγάλες παρέες.

Δεύτερον, η δημιουργία μιας παράστασης Forum Theatre απαιτεί χρόνο για να προετοιμαστούν οι μη ηθοποιοί, να επιλέξουν το θέμα, να ερευνήσουν το θέμα, να συν-δημιουργήσουν το έργο, να κάνουν πρόβες και να απολογηθούν. Ανάλογα με την εμπειρία του συντονιστή και των μη ηθοποιών, η δημιουργία μιας παράστασης Forum Theatre διαρκεί από 2 εβδομάδες έως 3 μήνες (1 ή 2 εβδομαδιαίες συναντήσεις, 90 λεπτά).

Τέλος, το Forum Theatre απαιτεί χώρο – αφενός για να προετοιμαστούν οι μη ηθοποιοί, αφετέρου για να δει το κοινό την παράσταση. Και οι δύο χώροι (αν όχι οι ίδιοι) θα πρέπει να είναι προσβάσιμοι, ασφαλείς και να σέβονται τους μη ηθοποιούς ή την ομάδα-στόχο (π.χ. δεν είναι όλοι οι χώροι προσβάσιμοι για φτωχούς νέους ή ασφαλείς για νέους LGBTQ+).

Πόροι: εκπαιδευμένος συντονιστής, εκπαιδευμένος Τζόκερ, ασφαλής χώρος, 2 εβδομάδες έως 3 μήνες

Μεθοδολογία Forum Theatre

Η δημιουργία ενός Forum Theatre συνεπάγεται τα ακόλουθα βήματα:

- 1) Προετοιμασία των μη ηθοποιών:
 - α) Γνωριμία μεταξύ τους, β) Οικοδόμηση εμπιστοσύνης, γ) Μαθαίνοντας για την εξουσία και την καταπίεση, δ) Ανάπτυξη δεξιοτήτων αυτοσχεδιασμού.
- 2) Προετοιμασία του παιχνιδιού.
- 3) Πρόβα?
- 4) Η παράσταση: α) Το έργο;
 - β) Η συζήτηση.
 - γ) Το φόρουμ.
- 5) Αποχώρηση από τον ρόλο.
- 6) Δραστηριότητες αξιολόγησης και παρακολούθησης με το κοινό.

ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΜΗ ΗΘΟΠΟΙΩΝ

Η δημιουργία ενός θεάτρου φόρουμ περιλαμβάνει τους μη ηθοποιούς σε μια περίπλοκη διαδικασία που συνεπάγεται δημιουργικότητα, συνεργασία, προβληματισμό σχετικά με τις επιπτώσεις των ανισοτήτων εξουσίας, υπερνίκηση προσωπικών τρωτών σημείων και εργασία με τα συναισθήματα κάποιου. Επομένως, η προετοιμασία των μη ηθοποιών είναι πολύ σημαντική, αλλά οι δραστηριότητες θα διαφέρουν ανάλογα με την ηλικία των ηθοποιών, τη δυναμική της ομάδας, την εμπειρία με το θέατρο Φόρουμ και την εμπειρία με την καταπίεση.

Αν οι μη ηθοποιοί δεν γνωρίζονται...

Ο συντονιστής θα πρέπει να υποστηρίζει τους μη ηθοποιούς για να μάθουν τα ονόματα, το υπόβαθρο, τα όνειρα, τα ταλέντα, τις ελπίδες και τους φόβους του άλλου. Ο διαμεσολαβητής μπορεί να χρησιμοποιήσει οποιαδήποτε παιχνίδια και δραστηριότητες κατάλληλες για την ομάδα (ηλικία, μέγεθος, εμπειρία, πολιτιστική συμμετοχή, προσωπικές προτιμήσεις κ.λπ.). Ο συντονιστής μπορεί να χρειαστεί 1-2 συνεδρίες εργασίας (90-120 λεπτά) για αυτό το στάδιο. Ο αναγνώστης θα μπορούσε να αναζητήσει [πόρους εδώ](#).

Φυσικά, αυτή είναι και η στιγμή που ο συντονιστής φροντίζει ώστε οι μη ηθοποιοί να έχουν βασικές πληροφορίες για το Forum Theatre και τις επιπτώσεις του ρόλου τους.

Αν οι μη ηθοποιοί δεν έχουν συνεργαστεί ποτέ...

Ο διαμεσολαβητής θα πρέπει να υποστηρίζει τους μη συντελεστές να χτίσουν εμπιστοσύνη μεταξύ τους, να αισθάνονται μέρος της ομάδας, να ξεπερνούν τις συγκρούσεις, να συμφωνούν στα πρότυπα της ομάδας και να λαμβάνουν συναινετικές αποφάσεις. Επειδή το Forum Theatre στοχεύει στην αντιμετώπιση της καταπίεσης, η διαδικασία προετοιμασίας των μη ηθοποιών και το ίδιο το έργο θα πρέπει να είναι περιεκτική, δημοκρατική, υποστηρικτική, σεβόμενη τις διαφορές και συναινετική. Ο συντονιστής μπορεί να χρησιμοποιήσει οποιαδήποτε παιχνίδια και δραστηριότητες κατάλληλες για την ομάδα (ηλικία, μέγεθος, εμπειρία, πολιτιστικές αποσκευές, προσωπικές προτιμήσεις κ.λπ.), ακολουθούμενες από αναλύσεις. Ο συντονιστής μπορεί να χρειαστεί 2-3 συνεδρίες εργασίας (90-120 λεπτά/ συνεδρία) για αυτό το στάδιο. Ο αναγνώστης θα μπορούσε να αναζητήσει πόρους [εδώ](#).

Ως αποτέλεσμα των παιχνιδιών δημιουργίας ομάδας, η ομάδα μπορεί εύκολα να φτάσει σε ένα εργασιακό επίπεδο εμπιστοσύνης και συνεργασίας, αλλά ο συντονιστής θα πρέπει να παρατηρεί προσεκτικά πώς παίρνουν αποφάσεις και εάν κάποιος περιθωριοποιείται ή καταπιέζεται. Εάν ναι, ο συντονιστής θα πρέπει να προβληματίσει τη λήψη συναινετικών αποφάσεων και να προκαλέσει τους μη φορείς να λύσουν ακόμη πιο δύσκολα καθήκοντα εμπλέκοντας τους πάντες.

Εάν προκύψουν συγκρούσεις μεταξύ μη παραγόντων, ο συντονιστής δεν πρέπει να ανησυχεί. Αυτό είναι ένα φυσιολογικό στάδιο. Οι μη ηθοποιοί απλώς ανακαλύπτουν τις διαφορές τους. Ο συντονιστής θα πρέπει να αφήσει χρόνο για να συζητήσει ανοιχτά αντικρουόμενες απόψεις και να βρει κοινά σημεία.

Ο αναγνώστης πρέπει να θυμάται ότι οι λυμένες συγκρούσεις ενισχύουν τους κανόνες της ομάδας.

Σε αυτό το στάδιο είναι επίσης ο χρόνος για τον καθορισμό των κανόνων της ομάδας μέσω της συναινετικής λήψης αποφάσεων. Ο συντονιστής μπορεί να προτείνει μια πρόταση που θα συζητηθεί και θα επικυρωθεί με τους μη συντελεστές (π.χ. να είστε ευγενικοί, χωρίς κρίση, χωρίς παρουσία, ανεκτικότητα, ενσυναίσθηση, ανοιχτό μυαλό). Θυμηθείτε, τα πρότυπα της ομάδας θα γίνουν αποτελεσματικά με τον καιρό και μόνο εάν ο συντονιστής τα χρησιμοποιήσει για να ξεπεράσει τις συγκρούσεις και τις δυσκολίες.

Αν οι μη ηθοποιοί δεν είναι εξοικειωμένοι με θέματα εξουσίας και καταπίεσης

Ο διαμεσολαβητής θα πρέπει να βοηθά τους μη δράστες να εξερευνήσουν τις έννοιες της εξουσίας και της καταπίεσης. Οι επαγγελματίες του θεάτρου φόρουμ έχουν δημιουργήσει διάφορες δραστηριότητες χρήσιμες σε αυτό το στάδιο. Ο συντονιστής θα πρέπει να επιλέξει αυτό που ταιριάζει καλύτερα στην ομάδα (ηλικία, μέγεθος, εμπειρία, πολιτιστικές αποσκευές, προσωπικές προτιμήσεις, κ.λπ.). Οι διαμεσολαβητές θα πρέπει να ενθαρρύνουν τους μη φορείς να συσχετίσουν την καταπίεση με τις δικές τους εμπειρίες ή τη βαθιά έρευνα. Ο συντονιστής θα πρέπει να ενθαρρύνει τους μη ηθοποιούς να σκεφτούν κριτικά την εμπειρία τους και να ξεπεράσουν τις προκαταλήψεις. Ο συντονιστής μπορεί να χρειαστεί 3-4 συνεδρίες εργασίας (90-120 λεπτά/ συνεδρία) για αυτό το στάδιο. Ο αναγνώστης θα μπορούσε να αναζητήσει πόρους [εδώ](#).

Όταν εργάζεστε με το Forum Theatre, οι νέοι πρέπει να κατανοούν 3 βασικές έννοιες:

Power7 – Στο πλαίσιο του Θεάτρου Φόρουμ, η δύναμη πρέπει να νοείται ως η δυνατότητα του ατόμου να σκέφτεται, να εκφράζεται και να ενεργεί για τον εαυτό του/της, αλλά και

επηρεάζουν τους άλλους. Η ισχύς από μόνη της δεν είναι καλή/κακή, αλλά ο τρόπος με τον οποίο κάποιος χρησιμοποιεί την εξουσία μπορεί να αμφισβητηθεί.

Καταπίεση⁸ - Στο πλαίσιο του Θεάτρου Φόρουμ η καταπίεση θα πρέπει να κατανοηθεί ως κατάχρηση εξουσίας, μια σχέση κυριαρχίας στην οποία οι σκέψεις, ο λόγος και οι πράξεις ενός καταπιεσμένου εξαρτώνται από έναν καταπιεστή. Το Forum Theatre πραγματεύεται συγκεκριμένες σχέσεις καταπίεσης, που αφορούν άτομα και όχι συστήματα ή οργανισμούς. Το Forum Theatre εκθέτει καταστάσεις όπου κάποιοι χρησιμοποιούν τη δύναμή τους καταχρηστικά και άλλοι υφίστανται συναισθηματική ή σωματική κακοποίηση.

Οι προκαταλήψεις⁹ είναι πεποιθήσεις που συνδέονται με ένα συγκεκριμένο άτομο με βάση το ότι ανήκει σε ορισμένες κατηγορίες (εθνικότητα, εθνικότητα, θρησκεία, πολιτικός προσανατολισμός, σεξουαλικός προσανατολισμός κ.λπ.).

Στη συνέχεια, ο αναγνώστης θα βρει την περιγραφή μιας δραστηριότητας χρήσιμης για να βοηθήσει τους νέους να εξερευνήσουν την εξουσία και την καταπίεση.

ΠΑΙΧΝΙΔΙ για την εξουσία και την καταπίεση

Στόχοι: Στο τέλος της δραστηριότητας, οι μη ηθοποιοί θα πρέπει να είναι σε θέση (α) να εξηγήσουν τις έννοιες της εξουσίας και της καταπίεσης. (β) να δώσουμε πραγματικά παραδείγματα καταστάσεων καταπίεσης.

Δραστηριότητα, Μέρος I: Οι μη ηθοποιοί θα κληθούν να τοποθετήσουν 4 αντικείμενα (μια καρέκλα, ένα μαρκαδόρο, ένα ψαλίδι και ένα κομμάτι χαρτί) έτσι ώστε τουλάχιστον ένα αντικείμενο να κυριαρχεί και ένα άλλο αντικείμενο να κυριαρχεί. Οι μη ηθοποιοί θα εναλλάσσονται εθελοντικά στην τοποθέτηση των αντικειμένων. Με τη σειρά του, ο συντονιστής θα προσκαλέσει την ομάδα να ερμηνεύσει την τοποθέτηση των αντικειμένων:

- Τι βλέπεις? Ποιος συμφωνεί, ποιος διαφωνεί και γιατί; • Ποιο αντικείμενο καταπιέζεται; Ποιο αντικείμενο είναι να είσαι καταπιεστικός; Ποιο αντικείμενο είναι σύμμαχός του; Γιατί πιστεύετε ότι η καρέκλα είναι σύμμαχος ή ουδέτερος; Υπάρχουν άλλες απόψεις; • Αν διαλέγατε μόνο έναν καταπιεσμένο ποιο αντικείμενο θα επιλέγατε; Εστιάστε στην άμεση, όχι στην έμμεση καταπίεση. • Ας ακούσουμε τι σκέφτηκε ο εθελοντής όταν πρότεινε την εικόνα. Γιατί; Ποια ήταν η ιδέα σας;

⁸ ART Fusion Guide, 2014 - [σύνδεσμος](#)

⁹ ART Fusion Guide, 2014 - [σύνδεσμος](#)

Καλό να γνωρίζετε: Στην αρχή, οι μη ηθοποιοί μπορεί να είναι διστακτικοί. Μπορεί να είναι δύσκολο για αυτούς να συσχετίσουν ή να ερμηνεύσουν σχέσεις ισχύος μεταξύ αντικειμένων, αλλά αυτό θα αλλάξει μετά το πρώτο παράδειγμα. Επίσης, οι συμμετέχοντες μπορεί να έχουν αντιφατικές ερμηνείες, ο συντονιστής δεν πρέπει να ανησυχεί, αλλά να συζητά ανοιχτά για αυτό.

Δραστηριότητα, Μέρος II: Οι μη ηθοποιοί θα κληθούν να κάνουν κάτι παρόμοιο χρησιμοποιώντας το σώμα τους. Πρώτον, ο συντονιστής θα ζητήσει από έναν εθελοντή να σηκωθεί σε θέση ισχύος και να παγώσει. Η υπόλοιπη ομάδα θα κληθεί να σκεφτεί ξεκινώντας από τις ακόλουθες ερωτήσεις: Τι βλέπετε; Δείχνει δύναμη;

Γιατί και πώς; Ποιος συμφωνεί, ποιος διαφωνεί και γιατί;. Εμπρός, ο συντονιστής θα ζητήσει από έναν δεύτερο εθελοντή να πάρει μια θέση που δείχνει μεγαλύτερη δύναμη από τον πρώτο και να παγώσει. Η υπόλοιπη ομάδα θα κληθεί να σκεφτεί αυτό που βλέπει. Με τη σειρά του, ο συντονιστής θα ζητήσει από άλλους εθελοντές να συμμετάσχουν στη σκηνή και να παγώσουν. Ο συντονιστής μπορεί επίσης να ζητήσει από τους εθελοντές να ξεπαγώσουν και να φύγουν από τη σκηνή – κάθε κίνηση ακολουθείται από συζητήσεις.

Δραστηριότητα, Μέρος III: Στο τρίτο μέρος, οι μη ηθοποιοί θα οργανωθούν σε ζευγάρια. Με τη σειρά, κάθε ζευγάρι θα προσομοιώσει μια σκηνή μονομαχίας: αφού καθίσουν πλάτη με πλάτη, για 10 δευτερόλεπτα, σε απόσταση 5 μέτρων, οι μη ηθοποιοί θα στραφούν πρόσωπο με πρόσωπο, θα πλησιάσουν ο ένας στον άλλο, θα πάρουν μια καταπιεστική πόζα και θα παγώσουν. Η υπόλοιπη ομάδα επιτρέπεται να μετακινηθεί, να κοιτάξει το ζευγάρι και να συζητήσει.

Οι μη ηθοποιοί θα βγουν από τον ρόλο τους (ξεπαγώνουν) στο χειροκρότημα των διευκο

Ο συντονιστής θα διεγείρει μικρούς προβληματισμούς:

Ενώ το ζευγάρι έχει παγώσει: Τι βλέπεις; Τι πιστεύετε για τη πόζα του J., τι για τον A.; Ποιος είναι ο καταπιεστής; Ποιος συμφωνεί, ποιος διαφωνεί και γιατί;

Μετά το ξεπάγωμα: Πώς ένιωθες, καταπιεσμένος ή καταπιεστικός; Υποτίθεται ότι και οι δύο ήσασταν καταπιεστές, αλλάξε κάτι στην πορεία;

Καλό να γνωρίζετε: Ο εθελοντής/ζεύγος μπορεί να δυσκολευτεί να παίξει έναν καταπιεστικό ρόλο, υπενθυμίστε του ότι το παιχνίδι είναι μια σύμβαση και ότι εσείς, ως διευκολυντής είχατε δημιουργήσει την κατάσταση της καταπίεσης. Δεν πρέπει να λογοδοτήσουν. Επίσης, συμβουλευστε τους ότι είναι χρήσιμο να πάρουν μια βαθιά αναπνοή πριν πάρουν τη στάση. Από την άλλη πλευρά, οι παρατηρητές μπορεί να μπουκ στον πειρασμό να γελάσουν, προσκαλέστε τους να διατηρήσουν την εστίασή τους από σεβασμό προς τους εθελοντές που προσομοιώνουν τη μονομαχία.

Στο τέλος του μέρους III, προσκαλέστε τους μη ηθοποιούς να έχουν μια σύντομη συζήτηση ξεκινώντας από τις ακόλουθες ενημερωτικές ερωτήσεις:

- Τι βιώσατε κατά τη διάρκεια των ασκήσεων;

- Πώς αισθανθήκατε? Τι ανακαλύψατε για τον εαυτό σας και τους άλλους; • Πείτε μου μια λέξη που σχετίζεται με την καταπίεση. • Ποια πιστεύετε ότι είναι η διαφορά μεταξύ εξουσίας και καταπίεσης; (ο συντονιστής θα πρέπει να διευκρινίσει και να εξηγήσει τις διαφορές)
- Θα μπορούσατε να δώσετε παραδείγματα καταστάσεων καταπίεσης; Ποιος εμπλέκεται; Πώς συμβάλλει ο καθένας στην κατάσταση; (ο συντονιστής θα πρέπει να βοηθήσει τους συμμετέχοντες να έρθουν με συγκεκριμένα παραδείγματα, να τους ορίσει με όρους καταπίεσης/εξουσίας και να εντοπίσει διαφορετικούς ανθρώπους που συνεισφέρουν ή όχι στην κατάσταση - σύμμαχοι και ουδέτερο άτομο)
- Είναι αυτό το παράδειγμα κατάσταση καταπίεσης ή απλώς δικές μας προκαταλήψεις; Πως θα μπορούσαμε να ελέγξουμε;
- Θα μπορούσατε να μοιραστείτε μια εμπειρία όταν έχετε βιώσει ότι είστε καταπιεσμένοι ή καταπιεστικοί; (ο συντονιστής θα πρέπει να διασφαλίζει ότι η ομάδα τους είναι ένας ασφαλής χώρος και εκτιμά κάθε είδους συνεισφορά) • Πιστεύετε ότι αυτές οι καταστάσεις πρέπει πάντα να εξελίσσονται και να τελειώνουν με αυτόν τον τρόπο; Τι θα μπορούσε να γίνει για να τα αλλάξει; (ο συντονιστής θα πρέπει να υπενθυμίσει/εξηγήσει στον συμμετέχοντα τον στόχο και τη δύναμη του Forum Theatre)

Αν οι μη ηθοποιοί δεν είναι επιδέξιοι στον αυτοσχεδιασμό...

Ο συντονιστής θα πρέπει να αφιερώσει χρόνο για την ανάπτυξη δεξιοτήτων αυτοσχεδιασμού μεταξύ μη ηθοποιών. Το Forum Theatre προκαλεί μη ηθοποιούς να εμφανιστούν στη σκηνή και να παραμείνουν πιστοί στον χαρακτήρα τους, ακόμη και όταν το κοινό κάνει ρεαλιστικές αλλαγές στο έργο. Ο συντονιστής μπορεί να χρησιμοποιήσει οποιαδήποτε παιχνίδια και δραστηριότητες κατάλληλες για την ομάδα (ηλικία, μέγεθος, εμπειρία, πολιτιστικές αποσκευές, προσωπικές προτιμήσεις κ.λπ.), ακολουθούμενες από αναλύσεις. Ο συντονιστής μπορεί να χρειαστεί 2-3 συνεδρίες εργασίας (90-120 λεπτά/συνεδρία) για αυτό το στάδιο. Ο αναγνώστης θα μπορούσε να αναζητήσει πόρους [εδώ](#).

ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΑΙΧΝΙΔΙΟΥ

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, ένα έργο του Forum Theatre δεν είναι μυθοπλασία και απεικονίζει μια πραγματική κατάσταση ζωής. Σε αυτό το στάδιο, ο συντονιστής και οι μη φορείς αποφασίζουν για ένα πρόβλημα στο οποίο θέλουν να επικεντρωθούν. Προκειμένου να βρει το πρόβλημα, ο συντονιστής μπορεί να προσκαλέσει μη ηθοποιούς να κάνουν καταγισμό ιδεών και να συζητήσουν ξεκινώντας από ερωτήσεις όπως: Ποιες καταστάσεις γνωρίζετε όταν έχετε υποστεί διακρίσεις; // Ποιες καταστάσεις γνωρίζετε όταν κάποιος συγκεκριμένος (π.χ. LGBTQ+ κοινότητα) έχει υποστεί διακρίσεις;

Η συν-δημιουργία ενός θεατρικού έργου Forum απαιτεί βαθιά κατανόηση του επιλεγμένου προβλήματος. Οι μη ηθοποιοί θα πρέπει να μπορούν να χτίσουν ένα σενάριο και χαρακτήρες που να είναι πολύ κοντά στην πραγματικότητα. Έτσι, αν οι μη ηθοποιοί δεν έχουν βαθιά κατανόηση

του προβλήματος, ο συντονιστής θα πρέπει να τους συνοδεύει στο γήπεδο: να συναντούν, να παρατηρούν και να συνομιλούν με καταπιεστές και θύματα καταπίεσης. Ο συντονιστής θα πρέπει επίσης να ενθαρρύνει τους μη ηθοποιούς να διαβάσουν, να προβληματιστούν και να συζητήσουν για το θέμα μέχρι να ξεπεράσουν τις προκαταλήψεις τους. Ο συντονιστής μπορεί να χρειαστεί 1-2 συνεδρίες εργασίας (90-120 λεπτά/συνεδρία) για αυτό το στάδιο.

Το σενάριο θα συνδημιουργηθεί από τους μη ηθοποιούς και τον συντονιστή. Προκειμένου να διευκολυνθεί η διαδικασία, θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν οι ακόλουθες ερωτήσεις:

- Ποια είναι η πιο συνηθισμένη, πραγματική κατάσταση καταπίεσης που σχετίζεται με τον εκλεκτό πρόβλημα;
- Πού συμβαίνει αυτή η κατάσταση; Σε ποια χρονική στιγμή (ημέρα, εβδομάδα, μήνας ή οτιδήποτε άλλο είναι σχετικό);

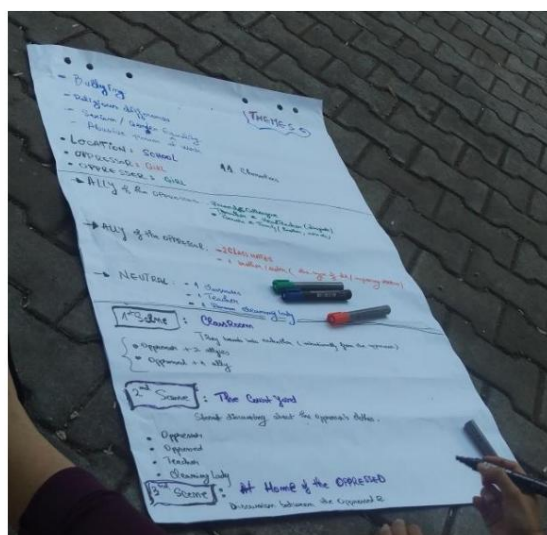
- Ποιος είναι ο καταπιεστής; Ποιος είναι ο καταπιεσμένος; • Ποιοι είναι οι

σύμμαχοι του καταπιεστή; Ποιοι είναι οι σύμμαχοι των καταπιεσμένων;

- Ας ονομάσουμε κάθε χαρακτήρα.

- Ας χτίσουμε κάθε χαρακτήρα: κατάσταση, προτιμήσεις, συνήθειες, κοινωνικοί ρόλοι, πολιτισμικό υπόβαθρο, επάγγελμα. • Τι συμβαίνει στην

πράξη 1; Πράξη 2; Πράξη 3; • Τι κάνει κάθε χαρακτήρας σε κάθε πράξη;

Στο Forum Theatre τα έργα είναι πολύ σημαντικό να αυξάνουν σταδιακά την ένταση της καταπίεσης και να σχεδιάζουν μια κατάσταση υψηλού κινδύνου στην τελική πράξη (το έργο θα πρέπει να φέρει το κοινό στα πρόθυρα να αναλάβει δράση ή να αντιμετωπίσει την καταπίεση). Επίσης, στο Forum theatre είναι σημαντικό να ανατίθενται συγκεκριμένες ενέργειες για κάθε χαρακτήρα, κατά τη σκηνική του εμφάνιση. Θα πρέπει να είναι εύκολο για το κοινό να διαφοροποιήσει τη στάση των χαρακτήρων απέναντι στην καταπίεση. Τέλος, το έργο πρέπει να έχει τόσους χαρακτήρες, όσο και μη ηθοποιούς, αλλά όχι περισσότερους από 5-8.

Τα θεατρικά έργα του φόρουμ μπορούν να έχουν 5 τύπους χαρακτήρων: ο καταπιεσμένος (όχι περισσότεροι από ένας), ο καταπιεστής (όχι περισσότεροι από ένας), οι σύμμαχοι του καταπιεστή, οι σύμμαχοι των καταπιεσμένων και οι ουδέτεροι χαρακτήρες. Ο καταπιεσμένος είναι ο χαρακτήρας που υποφέρει από επανειλημμένη κατάχρηση εξουσίας. Ο καταπιεστής είναι ο καταχρηστικός χαρακτήρας και χρησιμοποιεί τη δύναμή του για να ελέγξει τον καταπιεσμένο χαρακτήρα. Οι σύμμαχοι του καταπιεστή είναι χαρακτήρες που ενθαρρύνουν την καταπίεση είτε επικυρώνοντας το θύμα (επαινώντας, γελώντας κ.λπ.) είτε αποθαρρύνοντας το θύμα («υπερβάλλεις», «απλά αστειεύεται», «εσυ φταις»). Οι σύμμαχοι του καταπιεσμένου είναι χαρακτήρες που υποστηρίζουν το θύμα ενθαρρύνοντάς το να ζητήσει βοήθεια ή να αντιμετωπίσει τον καταπιεστή. Οι ουδέτεροι χαρακτήρες μπορεί να είναι μάρτυρες ή να μαθαίνουν για την καταπίεση, αλλά επιλέγουν να την αγνοήσουν.

Μόλις συνδημιουργηθεί το σενάριο, ο συντονιστής θα πρέπει να βοηθήσει τους μη ηθοποιούς να μπουκ στους χαρακτήρες τους και να κάνουν πρόβες. Ο συντονιστής μπορεί να χρειαστεί 3-6 συνεδρίες εργασίας (90-120 λεπτά/συνεδρία) για αυτό το στάδιο. Αναζητήστε πόρους [εδώ](#) και [εδώ](#).

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΦΟΡΟΥΜ

Το παιχνίδι – το φόρουμ – η επανάληψη

Το έργο:

Η παράσταση ξεκινά ως ένα συμβατικό έργο. Ο Τζόκερ καλωσορίζει το κοινό και του προκαλεί την περιέργειά του χωρίς να αποκαλύπτει σημαντικά στοιχεία του έργου ή του φόρουμ. Το κοινό είναι μάρτυρας μιας κατάστασης όπου ο πρωταγωνιστής βιώνει την καταπίεση.

Οι μη ηθοποιοί είναι αποφασισμένοι να εκφραστούν όσο καλύτερα πιθανή ιδεολογία, ιδιότητα, εργασία, ασχολίες των χαρακτήρων τους κ.λπ.

Η ΣΥΖΗΤΗΣΗ:

Στο τέλος της παράστασης, ο Τζόκερ ενημερώνει τους θεατές-ηθοποιούς ότι το έργο θα συνεχιστεί ξανά, αλλά αυτή τη φορά, θα έχουν την επιλογή να παρέμβουν και να προσπαθήσουν να επηρεάσουν την πορεία των ενεργειών. Στη συνέχεια, ο Τζόκερ προκαλεί τους θεατές-ηθοποιούς:

- α) να περιγράψουν το παιχνίδι με δικά τους λόγια/από τη σκοπιά τους· β) να ορίσετε ως ομάδα τι είναι προβληματικό στο παιχνίδι και χρειάζεται αλλαγή/δράση. γ) να ανακαλεί και να μοιράζεται καταστάσεις της πραγματικής ζωής παρόμοιες με αυτό που συνέβη στο έργο. δ) να συζητήσουν και να αποφασίσουν ως ομάδα εάν θέλουν να αλλάξουν την πραγματικότητα του έργου. ε) να αναλύσει κάθε χαρακτήρα και να αποφασίσει ως ομάδα ποιος χαρακτήρας είναι καταπιεστές, καταπιεσμένος, σύμμαχος του καταπιεσμένου, σύμμαχος του καταπιεστή ή ουδέτερος - ο Τζόκερ δεν πρέπει να αποκαλύψει το επιδιωκόμενο σενάριο, μπορεί να συμβεί το κοινό προσδιορίζει έναν χαρακτήρα διαφορετικά από ό,τι είχε προγραμματιστεί, (π.χ. ως σύμμαχος αντί για ουδέτερο), ο Τζόκερ θα πρέπει να επικυρώσει την ερμηνεία του και να συνεχίσει την παράσταση στη λογική των θεατών-ηθοποιών. Ο Τζόκερ πρέπει να υιοθετήσει το λεξιλόγιο του κοινού – π.χ. θύμα, επιθετικός, νταής κ.λπ.

Αυτή είναι μια στιγμή που ο Τζόκερ κάνει ανοιχτές, μη υποδηλωτικές και μη επικριτικές ερωτήσεις. Χρήσιμες ερωτήσεις για τη συζήτηση:

• Τι έγινε στο έργο; • Τι είδες και το σκέφτηκες;

• Παρατηρήσατε προβλήματα στο έργο; • Ποιο είναι κατά τη γνώμη σας το βασικό πρόβλημα στο έργο; Καμιά άλλη γνώμη; • Από όσο καταλαβαίνω, τα προβλήματα που βλέπετε στο έργο είναι x και y. Θα ήθελα να μάθω πώς νιώθετε ως ομάδα για αυτό, γι' αυτό σηκώστε το χέρι σας αν πιστεύετε ότι το x είναι το κύριο πρόβλημα [...] παρακαλώ σηκώστε το χέρι σας αν πιστεύετε ότι το y είναι

το κύριο πρόβλημα [...] Ω, υπάρχει μια ιστορία, ας συζητήσουμε περισσότερο/ Επειδή οι περισσότεροι από εσάς εντοπίσατε το πρόβλημα x, αν τα υπόλοιπα είναι άνετα, θα πρέπει να συνεχίσουμε τη συζήτηση προσπαθώντας να κατανοήσουμε καλύτερα το πρόβλημα x.

- Είναι πραγματικό αυτό το

πρόβλημα; • Έχετε ποτέ βιώσει, παρατηρήσει ή ακούσει για παρόμοια προβλήματα στον πραγματικό κόσμο

ΖΩΗ? Θα μπορούσατε να μοιραστείτε μερικά;

- Πώς εξελίσσεται και πώς τελειώνει το έργο μας; •

Είναι παρόμοιο στην πραγματική ζωή; Θα μπορούσατε να αιτιολογήσετε την απάντησή σας και να δώσετε

παραδείγματα; • Πιστεύετε ότι αυτού του είδους οι καταστάσεις πρέπει πάντα να εξελίσσονται και να τελειώνουν με αυτόν τον τρόπο; • Θέλετε να προσπαθήσετε να αλλάξετε την εξέλιξη και το τέλος του έργου;

- Ποιος χαρακτήρας επηρεάζεται περισσότερο στο έργο; Τι κάνει αυτός/αυτή στο

παίζω? Ποιο είναι το τελευταίο πράγμα που κάνει;

Ο χαρακτήρας καλείται στη σκηνή και ονομάζεται (Α.).

Ποιος χαρακτήρας κάνει τον Α. να υποφέρει περισσότερο;

Ο χαρακτήρας καλείται στη σκηνή και ονομάζεται (Β.). • Ποιος χαρακτήρας βρίσκεται στην πλευρά του Α.;

Ο χαρακτήρας (οι) καλείται στη σκηνή, τοποθετείται στην πλευρά του Α. και ονομάζεται (C., D.).

- Ποιος χαρακτήρας βρίσκεται στην πλευρά του Β.;

Ο χαρακτήρας (οι) καλείται στη σκηνή, τοποθετείται στην πλευρά του Β. και ονομάζεται (Ε., F.).

- Ποιοι μένουν στο έργο και ποια είναι η στάση τους;

Ο χαρακτήρας ή οι χαρακτήρες καλούνται στη σκηνή, τοποθετούνται ουδέτερα ή σε σχέση με το Α/Β και ονομάζονται (G., H.).

Στο τέλος του έργου, ο Τζόκερ θα καλέσει κάθε χαρακτήρα στη σκηνή και θα κάνει τις ακόλουθες ερωτήσεις: Τι κάνει στο έργο; Ποιο είναι το τελευταίο πράγμα που κάνει;; Θα μπορούσατε να μοιραστείτε μαζί μας ιστορίες ανθρώπων που συμπεριφέρονται με παρόμοιο τρόπο;; Πιστεύετε ότι μπορεί να αλλάξει τη συμπεριφορά του με οποιονδήποτε τρόπο, ώστε το έργο να εξελιχθεί και να τελειώσει διαφορετικά;. Στην περίπτωση του καταπιεστή, ο τζόκερ δεν πρέπει

να κάνει την τελευταία ερώτηση.

ΤΟ ΦΟΡΟΥΜ:

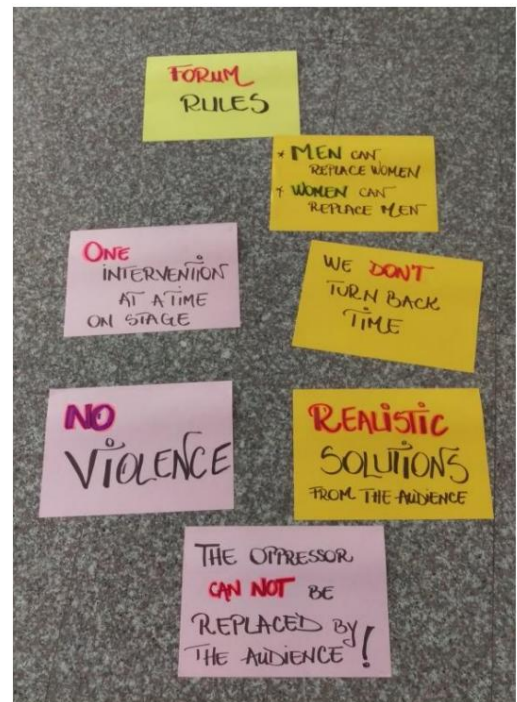
Στη σκηνή του FORUM, οι θεατές-ηθοποιοί θα παρακολουθήσουν την επανάληψη του έργου, αλλά αυτή τη φορά θα τους δοθεί η ευκαιρία να παρέμβουν. Ο Τζόκερ θα εξηγήσει στους θεατές-ηθοποιούς ότι οι λύσεις τους θα αλλάξουν το έργο, αλλά παρόμοια με την πραγματικότητα, θα πρέπει να περιμένουν από τους μη ηθοποιούς να παραμείνουν πιστοί στους χαρακτήρες τους την άποψη του κόσμου - όπως αυτοί, όπως θα προσπαθήσουν οι θεατές για να αλλάξει το κομμάτι, οι μη ηθοποιοί θα προσπαθήσουν να φέρουν το κομμάτι στο ίδιο τέλος.

Το FORUM έχει τους ακόλουθους κανόνες:

- Κάθε φορά που ένας θεατής θέλει να προτείνει μια αλλαγή στο έργο, πρέπει να χειροκροτεί, οι μη ηθοποιοί θα παγώσουν. • Οι θεατές-

ηθοποιοί μπορούν να αλλάξουν τη συμπεριφορά οποιουδήποτε χαρακτήρα εκτός από αυτόν του καταπιεστή (στην πραγματική ζωή, η συμπεριφορά του καταπιεστή είναι λιγότερο πιθανό να γίνει θετική). • Ρεαλιστικές (όχι θαυματουργές) λύσεις είναι ευπρόσδεκτες.

- Με τη σειρά τους, οι θεατές-ηθοποιοί πρέπει να μπουν στη σκηνή και να επιδείξουν την πρότασή τους. • Οι λύσεις που προτείνουν οι θεατές-ηθοποιοί θα ενσωματωθούν στο έργο μόνο εάν το κοινό τις ψηφίσει ως ρεαλιστικές. • Δεν θα είναι δυνατή η επιστροφή του χρόνου πίσω ή η προβολή του έργου για τρίτη φορά, οι θεατές-ηθοποιοί θα πρέπει να ενεργούν όποτε διαφωνούν με την πορεία των ενεργειών στο έργο. • Δεν γίνονται δεκτές βίαιες συμπεριφορές.

Μόλις νιώσει ότι όλοι είναι έτοιμοι, ο Τζόκερ ξεκινά την επανάληψη. Οι ηθοποιοί του θεάματος μπορούν να σταματήσουν το έργο και να παρέμβουν. Κάθε φορά που ένας θεατής σταματάει το παιχνίδι, οι μη ηθοποιοί παγώνουν και ο Τζόκερ προσκαλεί τον θεατή να μπει στη σκηνή, να πάρει το ρόλο του χαρακτήρα που θέλει να αλλάξει και να δείξει τις ιδέες του. Η λύση ενσωματώνεται στο έργο (ο μη ηθοποιός συμπεριφέρεται όπως φαίνεται από τον θεατή) μόνο αφού ο Τζόκερ λάβει τη συγκατάθεση του κοινού:

- στον θεατή-ηθοποιό: Τι θέλατε να πετύχετε με την παρέμβασή σας; Ποιο ήταν το αποτέλεσμα της παρέμβασής σας;
- στο κοινό: Ποιο ήταν το αποτέλεσμα αυτής της παρέμβασης; Είναι αυτή η αλλαγή ρεαλιστική – πιστεύετε ότι μπορεί να συμβεί στην πραγματική ζωή; Ποιος συμφωνεί με αυτή την αλλαγή

(σήκωσε το χέρι σου)? Γιατί συμφωνείτε/διαφωνείτε; Ας ψηφίσουμε αν κρατήσουμε ή όχι αυτή τη λύση, σηκώστε το χέρι σας αν...!

Μετά από κάθε παρέμβαση, σύμφωνα με την ψήφο του κοινού, οι μη ηθοποιοί συνεχίζουν να τρέχουν τη σκηνή χωρίς αλλαγές ή σύμφωνα με τις επιθυμίες των θεατών. Πριν ξεκινήσει η επανάληψη, ο Τζόκερ θα πρέπει να βεβαιωθεί ότι κανείς άλλος δεν θέλει να προτείνει άλλες παρεμβάσεις στη σκηνή – οι θεατές θα μπορούσαν να προτείνουν αλλαγές για περισσότερους από έναν χαρακτήρες στη σκηνή. Στο τέλος, εφόσον το κοινό αποφασίσει ότι είναι ρεαλιστικό, το έργο θα μπορούσε να αλλάξει σημαντικά.

Τι θα συμβεί αν κανένας θεατής δεν σταματήσει το έργο για να προτείνει αλλαγές;

Ο Τζόκερ μπορεί να σταματήσει το παιχνίδι και να προκαλέσει τους θεατές να αναλύσουν τις σκηνές και να προτείνουν αλλαγές. Επίσης, θα μπορούσατε να έχετε έναν εθελοντή μεταξύ των θεατών που μπορεί να σπάσει τον πάγο και να παρέμβει στο έργο.

Στο τέλος του έργου ο Τζόκερ προκαλεί το κοινό να εφαρμόσει στη ζωή του οτιδήποτε τους ενέπνευσε κατά τη διάρκεια της παράστασης. Για να το πετύχει αυτό, στην τελευταία του παρέμβαση, ο Τζόκερ αφηγείται το αρχικό σενάριο του έργου, στη συνέχεια ζητά από τους θεατές να θυμηθούν όλες τις αλλαγές που έχουν κάνει και να μοιραστούν τα συναισθήματά τους για αυτό και τέλος, ο Τζόκερ προκαλεί το κοινό να σκεφτεί και να μοιραστεί τι θα έκαναν διαφορετικά στη ζωή τους μετά την παράσταση. Το θέατρο φόρουμ κλείνει με ένα μεγάλο χειροκρότημα για τους μη ηθοποιούς.

Ο Τζόκερ:

Κατά τη διάρκεια της συζήτησης και του φόρουμ, η στάση, η φρασεολογία και η γλώσσα του σώματος του Τζόκερ είναι ζωτικής σημασίας για τη δημιουργία ενός ασφαλούς και ενθαρρυντικού χώρου για τους θεατές να συμπάσχουν με τους χαρακτήρες, να αντιμετωπίσουν την καταπίεση, να κάνουν παρεμβάσεις, να επιδείξουν τις ιδέες τους και να μοιραστούν συναισθήματα, ελπίδες ή εμπειρίες πραγματικής ζωής.

Ο Τζόκερ:

- Είναι σε θέση να παρακολουθεί τη δομή του Forum Theatre. • Είναι εξοικειωμένος με την καταπίεση που επιδεικνύεται στο έργο και τις πραγματικότητες του κοινού. • Δεν πρέπει ποτέ να επικρίνει τις πεποιθήσεις, τις απόψεις και τις παρεμβάσεις του κοινού. • Προσελκύει το κοινό και εμπλέκει όσο το δυνατόν περισσότερους θεατές. • Αγωνίζεται να είναι όσο το δυνατόν πιο ουδέτερος, κάνει ερωτήσεις, δεν εκφράζει την άποψή του (είναι φυσιολογικό να έχεις άποψη, είναι απλώς σημαντικό να μην την αποκαλύπτεις).

- Ενθαρρύνει το κοινό να αναλάβει δράση χωρίς να αξιολογεί τις λύσεις του, αλλά ενθαρρύνοντας την κριτική σκέψη. • Νιώθει άνετα με τη δημόσια ομιλία και τις στιγμές σιωπής – οι θεατές-ηθοποιοί μπορεί να χρειαστούν λίγο χρόνο πριν είναι έτοιμοι να παρέμβουν στο έργο ή να πουν τη γνώμη τους.
- Διατηρεί την ψυχραιμία και επιβάλλει τους κανόνες του Forum Theatre ακόμη και όταν οι θεατές ενθουσιάζονται υπερβολικά (μην ακούτε ο ένας τον άλλον, αποσπάτε την προσοχή από το κύριο πρόβλημα, μονοπωλείτε τη συζήτηση κ.λπ.). • Παίρνει και χρησιμοποιεί τη γλώσσα και τη λογική των θεατών. • Επαναλαμβάνει τις προτάσεις των θεατών για να τις ακούσουν όλοι. • Δίνει σαφείς οδηγίες. • Μιλάει δυνατά. • Είναι ευέλικτο και δημιουργικό. • Διαχειρίζεται το χρόνο με σύνεση.

Μερικές φορές οι Τζόκερ χρησιμοποιούν σύντομα παιχνίδια και δυναμωτικά για σπάσιμο του πάγου και προσοχή. εξαρτάται από την εμπειρία, το στυλ και τις προτιμήσεις τους.

ΒΓΑΖΟΝΤΑΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΡΟΛΟ

Το Playing Forum Theater είναι μια δυνατή εμπειρία για μη ηθοποιούς. Ο διαμεσολαβητής θα πρέπει επίσης να βοηθά τους μη δράστες να βγουν από τον ρόλο τους. Έτσι, ο συντονιστής θα μπορούσε να οργανώσει έναν ομαδικό προβληματισμό. Είναι σημαντικό να παραμείνουμε ήρεμοι, να δημιουργήσουμε έναν ασφαλή χώρο για να μοιραστούν όλοι τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους, να ενθαρρύνουμε τους μη ηθοποιούς να μιλήσουν, να τους υπενθυμίσουμε τους κανόνες της ομάδας τους (π.χ. να ακούν ο ένας τον άλλον) και να διασφαλίσουμε ότι κανείς δεν κρίνοντας.

Καλό να ξέρεις: Οι μη ηθοποιοί μπορεί να δώσουν παρόμοιες απαντήσεις, δεν πειράζει, ζητήστε υπομονή και σεβασμό. Ο καταπιεσμένος και ο καταπιεστής μπορεί να μιλούν λιγότερο ή πολύ, γιατί γι' αυτούς η ένταση ήταν πολύ υψηλή, ακούστε και να έχετε ενσυναίσθηση. Οι μη ηθοποιοί μπορεί να εκφράσουν βαθιά ή αντίθετα συναισθήματα («Ένιωσα ότι θέλω να κλάψω», «Φοβόμουν, δεν ήξερα πώς να ενεργήσω», «Απλώς εμπιστεύτηκα την ομάδα και προσπάθησα να είμαι όσο πιο αληθινός γινόταν », «Νιώθω καλά, γεννήθηκα για να γίνω ηθοποιός.»), ακούστε και συζητήστε υπομονετικά τι πιστεύουν ότι σημαίνουν αυτά τα συναισθήματα, τι έμαθαν και τι θέλουν να θυμούνται για το μέλλον.

ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ και ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Σύμφωνα με την ατζέντα των εμπνευστών, μια παράσταση Forum Theatre θα μπορούσε να ακολουθηθεί από άλλες δραστηριότητες που στοχεύουν να βοηθήσουν το κοινό να αντιμετωπίσει την καταπίεση. Δημόσιες συναντήσεις, κοινοτικά έργα, νομοθετικό θέατρο, διαδήλωση στο δρόμο είναι μερικές μόνο δραστηριότητες που θα μπορούσαν να οργανωθούν μετά το έργο.

Τέλος, οι εμπνευστές μπορούσαν να αξιολογήσουν τον αντίκτυπο της παράστασης Forum Theatre είτε σε σχέση με τους μη ηθοποιούς είτε με το κοινό. Σύμφωνα με τους διαθέσιμους πόρους, θα μπορούσε κανείς να επιλέξει μεταξύ διαφορετικών εργαλείων αξιολόγησης που μπορούν να χρησιμοποιηθούν μαζί ή μόνο τους: παρατήρηση (ειδικά στην περίπτωση μη ηθοποιών), ομάδες εστίασης, ατομικές συνεντεύξεις ή ερωτηματολόγια (πιο συνηθισμένα στην περίπτωση του κοινού) .

Στην περίπτωση των θεατών, η παρατήρηση, οι ομάδες εστίασης, οι ατομικές συνεντεύξεις ή τα ερωτηματολόγια θα πρέπει να αξιολογούν σε ποιο βαθμό είναι πρόθυμοι:

- Να αποδεχτεί/να αναγνωρίσει ότι η παράσταση του Forum Theatre αφορούσε μια κατάσταση καταπίεσης που έχει βιώσει ή έχει δει. • Να συζητήσουν για την κατάσταση της καταπίεσης που παρουσιάζεται στο έργο. • Να αφιερώσουν χρόνο για να κατανοήσουν καλύτερα την κατάσταση της καταπίεσης που παρουσιάζεται στο έργο (διάλογος, έρευνες, ανάγνωση κ.λπ.). • Να δείξουν τη διαφωνία τους με την κατάσταση καταπίεσης που εμφανίστηκε το έργο;
- Η ανάληψη δράσης με στόχο την υπονόμηση της κατάστασης καταπίεσης έδειξε στο έργο.

Ανεξάρτητα από τα επιλεγμένα όργανα, στην περίπτωση του κοινού, οι εμπνευστές μπορούσαν να συλλέξουν πληροφορίες (π.χ. να εφαρμόσουν το ερωτηματολόγιο) πριν και μετά το παιχνίδι. Στην περίπτωση των μη ηθοποιών, οι εμπνευστές θα πρέπει να συλλέγουν επίσης μεταξύ της έναρξης και της ολοκλήρωσης της εργασίας στο έργο (1-2 φορές, ανάλογα με το πόσο καιρό συνεργάζεται η ομάδα).

Συμβουλές και κόλπα

Το θέατρο φόρουμ θα προκαλέσει τους συντονιστές, τον Τζόκερ, τους μη ηθοποιούς και τους θεατές να δράσουν μαζί, να ξεπεράσουν τις προκαταλήψεις τους και να αμφισβητήσουν την εξουσία. Ανεξάρτητα από τον ρόλο σας στο Forum Theatre, θυμηθείτε:

- Μάθετε ο ένας από τον άλλον. •
- Να είστε υπομονετικοί και ευγενικοί μεταξύ τους, η αλλαγή απαιτεί χρόνο.
- Εξερευνήστε τα προνόμια και τα δικαιώματα του άλλου.
- Αφιερώστε χρόνο για να κατανοήσετε την κατάσταση καταπίεσης που θέλετε να απεικονίσετε. •
- Δημιουργήστε ένα ξεκάθαρο σενάριο και χαρακτήρες, μερικές φορές λιγότερο είναι περισσότερο. • Ενδυναμώστε τους θεατές, εμπιστευτείτε τη γνώμη τους και τη συζήτηση. • Αφιερώστε χρόνο για να συζητήσετε και να γιορτάσετε.

Βιβλιογραφικές αναφορές:

- Σύντομη βιογραφία του Augusto Boal. Παιδαγωγική και θέατρο των καταπιεσμένων – [Σύνδεσμος](#).
- ART Fusion Association (2013). Μέθοδοι για κοινωνική αλλαγή Εικόνα και φόρουμ
Θέατρο. Βουκουρέστι
- Boal, Augusto (2002). Παιχνίδια για ηθοποιούς και μη. Δεύτερη έκδοση.
Λονδίνο και Νέα Υόρκη: Routledge
- Boal, Augusto (1979). Θέατρο των Καταπιεσμένων. Νέα Υόρκη: Urizen Books. • Διακήρυξη αρχών,
Διεθνές Θέατρο των καταπιεσμένων - σύνδεσμος. _____
- Διεθνές Θέατρο των Καταπιεσμένων - σύνδεσμος. • Freire, _____
Paulo (1996). Παιδαγωγική των καταπιεσμένων. Λονδίνο: Πιγκουίνος.

Πόροι και κοινότητες πρακτικής: • <https://www.cardboardcitizens.org.uk> • <http://jsirri.org/yellow-pages/> • <http://artfusion.ro/> • <https://institutoaugustoboal.org/>